

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.411.004.01.2021

01296721

Pan
Bohdan Paszkowski
Wojewoda Podlaski
Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku
ul. Adama Mickiewicza 3, 15-213 Białystok

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

D/21/506 – Przygotowanie organów państwa na wypadek masowego napływu cudzoziemców do Polski

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku ¹ , ul. Adama Mickiewicza 3, 15-213 Białystok
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pan Bohdan Paszkowski, Wojewoda Podlaski od 9 grudnia 2015 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie organizacyjne, kadrowe, finansowe i prawne służb podległych Wojewodzie do działań związanych z masowym napływem cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. 2. Realizacja przez Wojewodę przypisanych mu zadań dotyczących działania na wypadek sytuacji kryzysowej związanej z masowym napływem cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019–2021. Badaniami kontrolnymi objęto również dowody sporządzone przed i/lub po tym okresie, dotyczące zagadnień objętych kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontrolerzy	1. Tomasz Ambrozik, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LBI/165/2021 z 20 grudnia 2021 r. 2. Piotr Żukowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/166/2021 z 20 grudnia 2021 r. i nr LBI/18/2022 z 24 stycznia 2022 r. (akta kontroli str. 1-6)

¹ Dalej „Urząd” lub „PUW”.

² Dalej „Wojewoda”.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm. Ustawa zwana dalej „ustawą o NIK”.

II. Ocena ogólna kontrolowanej działalności⁴

OCENA OGÓLNA

Wojewoda był przygotowany pod względem organizacyjnym, kadrowym oraz prawnym do realizacji zadań dotyczących reagowania na wystąpienie sytuacji kryzysowej związanej z masowym napływem cudzoziemców na terytorium województwa podlaskiego. Zagrożenia i zadania w tym zakresie zostały określone głównie w Wojewódzkim Planie Zarządzania Kryzysowego⁵ oraz przydzielone do realizacji Wydziałowi Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego⁶. W Urzędzie między innymi na bieżąco prowadzono wykaz obiektów, w których możliwe byłoby zakwaterowanie cudzoziemców. Z Policją i Strażą Pożarną uzgodniono zasady współdziałania dotyczące porządku publicznego i bezpieczeństwa pożarowego. Określono zasady i nawiązano współpracę z organizacjami pozarządowymi oraz zapewniono naukę i udział w zajęciach rekreacyjno-sportowych dzieci i młodzieży imigrantów. Wojewoda w związku z zaistniałą sytuacją kryzysową spowodowaną potencjalnym zagrożeniem masowego napływu cudzoziemców na teren województwa również prawidłowo i rzetelnie wypełniał obowiązki w zakresie gromadzenia i przetwarzania danych oraz oceny zagrożeń, ich monitoringu, prognoz rozwoju sytuacji, a także dostarczania i przekazywania informacji dotyczących aktualnego stanu bezpieczeństwa dla właściwych organów. Na bieżąco też współpracował z samorządami położonymi na obszarze objętym stanem wyjątkowym.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowe kontrolowanej działalności⁷

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne, kadrowe, finansowe i prawne służb podległych Wojewodzie do działań związanych z masowym napływem cudzoziemców na terytorium RP

Opis stanu faktycznego

1.1.1. W Urzędzie zadania dotyczące bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego, w tym także w aspekcie problematyki masowego napływu cudzoziemców do Polski wykonywał Wydział. Zadania Wydziału określone w regulaminie Urzędu były zgodne z przepisami art. 14 ust. 6 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym⁸. W okresie objętym kontrolą w Wydziale zadania dotyczące między innymi problematyki masowego napływu cudzoziemców do Polski były bezpośrednio realizowane przez 10 pracowników.

(akta kontroli str. 7-50)

Wysokość wynagrodzenia zasadniczego brutto w grudniu 2021 roku pracowników służby dyżurnej Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego w Wydziale wynosiła: 3 555,93 zł dla pracownika koordynującego pracę dyżurnych i 3 344,61 zł w przypadku pozostałych pracowników WCZK. Dyrektor Generalny Urzędu stwierdził, że: *wymienieni pracownicy otrzymali również inne składniki wynagrodzenia wynikające z obowiązujących przepisów prawnych, tj. dodatki za wysługę lat, dodatki zadaniowe, dodatki za pracę w godzinach nocnych, nagrody.*

(akta kontroli str. 676-677)

Dyrektor Wydziału, na pytanie dotyczące wprowadzenia nowych rozwiązań organizacyjno-prawnych, aby wojewoda jako przedstawiciel Rządu w terenie (odpowiedzialny m.in. za bezpieczeństwo) mógłby być lepiej przygotowany do sprawnego działania na wypadek masowego napływu cudzoziemców na terytorium RP, stwierdził: *w mojej ocenie poniższe uwagi, spostrzeżenia i opinie mogą przyczynić się do poprawy funkcjonowania systemu zarządzania kryzysowego:*

[1] *Należy dążyć do standaryzacji wydziałów właściwych ds. zarządzania kryzysowego w Urzędach Wojewódzkich, w szczególności Wojewódzkich Centrów Zarządzania Kryzysowego. Niezbędne jest przy tym uregulowanie prawne minimalnej obsługi etatowej, sprzętowej oraz systemów teleinformatycznych. Standaryzacja powinna objąć również*

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej „WPZK”

⁶ Dalej „Wydział”

⁷ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Dz.U. z 2020 r. poz. 1856, ze zm. Ustawa zwana dalej „ustawą z zarządzaniu kryzysowym”.

system wynagrodzeń, system szkoleń dyżurnych oraz pracowników merytorycznych odpowiedzialnych za zarządzanie kryzysowe.

- [2] Mając na względzie szeroki zakres zadań, niezbędne kwalifikacje, wysokie wymagania co do stanowisk w strukturach zarządzania kryzysowego, należy rozważyć standaryzację oraz systemowe uregulowanie w zakresie wynagrodzeń pracowników. Osoby odpowiedzialne za zarządzanie kryzysowe, obarczone są licznymi obowiązkami i wymaganiami dla poszczególnych stanowisk (np. dyspozycyjność, konieczność pozyskania certyfikatów do pracy z dokumentacją niejawną i inne). Proponowane realne wynagrodzenia w ramach służby cywilnej powodują brak chętnych do pracy w publicznym sektorze bezpieczeństwa i nie dają pewności, że nałożone zadania np. w czasie sytuacji kryzysowej lub konfliktów zbrojnych będą realizowane.
- [3] Brak realnego wpływu Wojewody na wykonywanie zadań z zakresu zarządzania kryzysowego sprawowanego przez administrację samorządową. Oprócz ujednolicenia systemu zarządzania kryzysowego pod kątem organizacyjnym, należy również rozważyć kwestie nadzoru i kontroli wykonywania zadań.
- [4] Należy także uprościć i przyspieszyć procedurę uruchamiania środków z rezerwy centralnej lub utworzenie specjalnych rezerw u Wojewodów. Propozycją w tym zakresie, jest np. wyłączenie stosowania ustawy prawo zamówień publicznych do dostaw i usługi do 130 tys. w sytuacjach kryzysowych, jeśli z przeprowadzonej analizy wynika, że sytuacja taka (lub jej skutki) może wystąpić w krótkim czasie i wymaga działania natychmiastowego.
- [5] Zasadnym jest stworzenie informatycznego systemu obiegu informacji niejawnych od szczebla centralnego do szczebla gminnego (a minimum do szczebla powiatu). Obecny system informatyczny obsługuje bowiem podmioty jedynie poziomem centralnym i wojewódzkim. System ten, powinien umożliwiać wymianę informacji wszystkim istotnym podmiotom z punktu realizacji zadań w zakresie bezpieczeństwa państwa i reagowania na sytuacje kryzysowe. Równocześnie mając na względzie rozwój technologii, system powinien być dostosowany do pracy na urządzeniach mobilnych lub obsługiwany przez specjalną dedykowaną aplikację. (akta kontroli str. 89-90)

1.1.2. Podstawowym dokumentem, stosownie do którego w Wydziale rozpoczęto proces tworzenia w WPZK procedur w zakresie masowego napływu cudzoziemców na terytorium RP, była opracowana w 2014 roku w ówczesnym Ministerstwie Spraw Wewnętrznych „Koncepcja działań w przypadku nagłego napływu dużej liczby cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej”. W ostatniej aktualizacji WPZK⁹ zdefiniowano zagrożenia w części A (dotycząca faz: zapobiegania i przygotowania) pt. „Zdarzenia na granicach RP” oraz „Masowe migracje – charakterystyka zagrożeń oraz ocena ryzyka ich wystąpienia, w tym dotyczących infrastruktury krytycznej”. Zagrożenia zostały również ujęte w słatce bezpieczeństwa WPZK. Na przykład, w części „Masowe migracje”, w obszarze występowania zagrożenia podano: *Istnieje prawdopodobieństwo, że w następstwie niekorzystnego rozwoju sytuacji geopolitycznej, gospodarczej (rejon Bliskiego Wschodu, Afryka, Azja Płd.) ludność państw znajdujących się w tym regionie zacznie masowo przemieszczać się w kierunku północno-zachodnim. Znaczna część tej liczby będzie usiłowała przedostać się w różny sposób na terytorium Polski, zarówno przez przejścia graniczne, jak i poza nimi, wykorzystując do tego celu kanały przerzutu ludzi przez zorganizowane grupy przestępcze, jak również w sposób żywiołowy w miejscach dogodnych do przekroczenia granicy państwowej, przez tzw. zieloną granicę. W części tej wskazano również potencjalne skutki zagrożenia dotyczące: ludności, gospodarki/mienia/infrastruktury i środowiska naturalnego oraz szlaki nielegalnej migracji.* (akta kontroli str.91-97)

W wyjaśnieniu Dyrektor Wydziału stwierdził, że: *Zagrożenia związane z masowym napływem cudzoziemców były i są na bieżąco identyfikowane i analizowane przez służby podległe Wojewodzie, członków Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego¹⁰ oraz pracowników Wydziału. Mając na względzie aktualną sytuację w zakresie bezpieczeństwa w Polsce w szczególności w województwie podlaskim, analizując problemy związane*

⁹ Pismem z 3 lipca 2020 r. MSWiA poinformowało Wojewodę o zatwierdzeniu WPZK.

¹⁰ Dalej „WZZK”.

z zagrożeniami Wydział bierze pod uwagę zarówno procedury dotyczące masowej migracji, obowiązującego w okresie 2 września – 3 grudnia 2021 r. stanu wyjątkowego, ograniczeń wynikających z ustawy z dnia 17 listopada 2021 r. o zmianie ustawy o ochronie granicy państwowej oraz niektórych innych ustaw, jak też aktualnej sytuacji epidemiologicznej, która wymaga podejmowania działań wynikających z zagrożeniem COVID-19.

(akta kontroli str. 51-76)

1.2. W WPZK został uwzględniony masowy napływ cudzoziemców na terytorium RP w części A „Masowe migracje – charakterystyka zagrożeń oraz ocena ryzyka ich wystąpienia, w tym dotyczących infrastruktury krytycznej” oraz w części B, w Standardowej Procedurze Operacyjnej SPO-10 „Procedura działania w przypadku masowego napływu cudzoziemców na terytorium RP”¹¹. Do działań zaangażowane są: Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Obrony Narodowej, Ministerstwo Edukacji i Nauki, Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego, Agencja Wywiadu, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, Komenda Główna Straży Granicznej, Komenda Główna Policji, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Wydział Polityki Społecznej, Główny Inspektorat Sanitarny, Państwowy Wojewódzki Inspektorat Sanitarny, komórki organizacyjne Urzędu (Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców, Wydział Finansów i Budżetu oraz Wydział), jednostki samorządu terytorialnego¹², Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców, Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej, Komenda Wojewódzka Policji, Wojewódzki Sztab Wojskowy. Na przykład, do zadań Wydziału należało między innymi wskazanie we współpracy z organami samorządowymi obiektów na punkty recepcyjne i/lub ośrodki, a także wyposażenie obiektów (w przypadku, gdy wskazane obiekty nie będą wyposażone) w niezbędny sprzęt umożliwiający zakwaterowanie, przeprowadzenie badań medycznych, zbiorowe żywienie.¹³ Przykładowa realizacja tych zadań została szerzej omówiona w pkt 1.4. i 1.5. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 98-104)

1.3. Zgodnie z procedurą SPO-10 do zadań Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców¹⁴ należy zapewnienie całkowitego funkcjonowania i finansowania ośrodków dla cudzoziemców oraz wszystkich kosztów pobytu cudzoziemców. Na tym etapie Wydział ogranicza się do przekazania do Szefa UdSC listy obiektów spełniających warunki ośrodków zakwaterowania dla cudzoziemców. W odpowiedzi na pismo Szefa UdSC z 22 czerwca 2021 r., Dyrektor Wydziału w 9 lipca 2021 r. przesłał listę obiektów spełniających warunki ośrodków zakwaterowania dla cudzoziemców na terenie województwa podlaskiego. Natomiast w przypadku potrzeby wsparcia działań Szefa UdSC w zakresie dodatkowych miejsc do zakwaterowania cudzoziemców, poza ośrodkami recepcyjnymi lub ośrodkami dla cudzoziemców będącymi w jego dyspozycji, zadania Wojewody realizują następujące komórki organizacyjne Urzędu: Wydział, Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców, Wydział Infrastruktury, Wydział Polityki Społecznej i w razie potrzeby także inne wydziały oraz członkowie WZZK.

Dyrektor Departamentu Pomocy Socjalnej UdSC 1 września 2020 r. wystąpił do Wydziału z wnioskiem o wyznaczenie osoby do kontaktów, w związku z przekraczaniem granicy państwowej przez obywateli Białorusi, składających wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej w placówkach Straży Granicznej. W piśmie zasygnalizowano problem braku miejsc w ośrodku recepcyjnym prowadzonym przez Szefa UdSC, znajdującym się w Białej Podlaskiej oraz konieczność kierowania tych osób do ośrodka kwarantanny Wojewody Podlaskiego. Do kontaktów w tych sprawach został wyznaczony Kierownik Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego.

(akta kontroli str. 98-124)

1.4. Pismem z 9 lipca 2021 r. do Szefa UdSC przesłano wykaz obiektów wskazanych przez j.s.t., możliwych do wykorzystania w celach kwaterunkowych, przy masowym napływie cudzoziemców na terytorium RP. W wykazie ujęto 30 obiektów, zapewniających organizację usług zbiorowego zakwaterowania z dostępem do węzłów sanitarnych oraz możliwość zapewnienia wyżywienia w formie cateringu lub kuchni. Dyrektor Wydziału wyjaśnił: *Wojewoda we współpracy z organami samorządowymi, raz w roku aktualizuje listę ośrodków,*

¹¹ Dalej „SPO-10”.

¹² Dalej: „j.s.t.”.

¹³ To ostatnie zadanie Wydział realizuje wspólnie z Biurem Obsługi Urzędu.

¹⁴ Dalej „UdSC”.

których wykorzystanie byłoby możliwe do kwaterowania cudzoziemców na terytorium RP. Podczas posiedzenia WZZK 8 listopada 2021 r. Zastępca Komendanta Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej poinformował, że Straż Graniczna korzysta z obiektów Wojewody w celu zapewnienia kwarantanny osobom zatrzymywanym. Stwierdził również, że: na chwilę obecną nie ma potrzeby uruchomienia kolejnych kompleksów, z uwagi na fakt, iż działania na granicy polegają głównie na zawracaniu migrantów z powrotem na stronę białoruską.

(akta kontroli str. 51-76 i 110-124)

1.5. Zgodnie z procedurą SPO-10, wyposażenie obiektów należy do zadań Biura Obsługi Urzędu oraz Wydziału, jeśli wskazane obiekty nie będą wyposażone w niezbędny sprzęt umożliwiający zakwaterowanie, przeprowadzenie badań medycznych, zbiorowe żywienie. Jak podano w pkt 1.4. niniejszego wystąpienia pokontrolnego, w wykazie obiektów zostały wskazane obiekty z wyszczególnieniem możliwości kwaterunkowych, tj. z dostępem do węzłów sanitarnych oraz z możliwością zapewnienia wyżywienia w postaci cateringu lub kuchni. W wyjaśnieniu Dyrektor Wydziału stwierdził, że: *w wojewódzkim magazynie obrony cywilnej jest utrzymywany sprzęt kwatermistrzowski, który może być wykorzystany w nagłych sytuacjach do przygotowania miejsc zakwaterowania dla 500 osób. Do przeprowadzenia badań medycznych jest potrzebne oddzielne pomieszczenie oraz kozetka lekarska. W każdym obiekcie jest możliwość wygospodarowania miejsca do badań. W razie potrzeby zasoby Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku jesteśmy w stanie wyposażyć wskazane miejsce w odpowiedni sprzęt medyczny do prowadzenia badań. Sprzęt medyczny znajduje się w na Zapasowym Stanowisku Kierowania oraz Wojewódzkim Zespole do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności (kozetki, parawany, ciśnieniomierze).*

(akta kontroli str. 51-76 i 125-142)

1.6. W „Instrukcji Organizacji Pracy na Głównym Stanowisku Kierowania Wojewody Podlaskiego w Stałej Siedzibie” zostały wskazane firmy, które w sytuacjach kryzysowych mogłyby świadczyć usługi zbiorowego żywienia w formie dostarczenia całodziennego cateringu we wskazane miejsce. Dyrektor Wydziału stwierdził: *w razie faktycznego uruchomienia potrzeb związanych z żywieniem cudzoziemców, Wydział w porozumieniu z UdSC, będzie opierał się na analizie lokalnego rynku dokonanego przez poszczególnych Starostów na terenie powiatu. Na potrzeby ćwiczenia DRAGON-21, epizodu organizacji i funkcjonowania tymczasowego obozowiska dla cudzoziemców, zadanie wyżywienia cudzoziemców przebywających w obozowisku powierzono SZ RP¹⁵, na podstawie wniosku Wojewody z 25 maja 2021 r. skierowanego do MON o użycie SZ RP w sytuacji kryzysowej. Zadanie to realizował 25 Wojskowy Oddział Gospodarczy przy wparciu 1 Podlaskiej Brygady Obrony Terytorialnej. W wyjaśnieniu Dyrektor Wydziału stwierdził, że na bieżąco jest monitorowany „rynek podlaski” pod kątem ewentualnego podjęcia współpracy z przedsiębiorstwami oferującymi catering w zakresie wyżywienia cudzoziemców. Z uwagi na COVID-19 należy brać pod uwagę dokonujące się zmiany na rynku (zamykanie części firm cateringowych i otwieranie się kolejnych).*

(akta kontroli str. 51-76 i 143-150)

1.7. Zgodnie z przepisami zarządzenia nr 171/2019 Wojewody Podlaskiego z dnia 30 listopada 2019 r. w sprawie Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego (zmienionego Zarządzeniem nr 25/2020 z 26 lutego 2020 r.) Podlaski Komendant Wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej i Komendant Wojewódzki Policji w Białymstoku są stałymi członkami WZZK. W świetle przepisów ustawy o zarządzaniu kryzysowym każda aktualizacja i istotna zmiana WPZK wymaga uzgodnień m.in. z Komendą Wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej oraz Komendą Wojewódzką Policji. Komendant Wojewódzki Policji w Białymstoku dokonał uzgodnienia aktualizacji WPZK pismem z 18 maja 2020 r.¹⁶ Analogiczną czynność Podlaski Komendant Wojewódzki PSP dokonał również w 18 maja 2020 r.¹⁷ Tak więc, uzgodnienie planu przez poszczególnych członków WZZK oznacza przyjęcie do realizacji jego określonych procedur, w tym procedury SPO-10. Ponadto, w wyjaśnieniu Dyrektor Wydziału podał: *W czasie ćwiczenia DRAGON-21, epizodu organizacji i funkcjonowania tymczasowego obozowiska dla cudzoziemców, w czasie planowania, jak i przed samym uruchomieniem obozowiska odbywały się wizje lokalne oraz*

¹⁵ Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej, dalej „SZ RP”.

¹⁶ Nr Zs.4220.9.2020.

¹⁷ Pismo Nr WR.0760.11.2020.WL.

spotkania w zakresie wyznaczenia zadań dla służb zgodnie z procedurą SPO-10 WPZK (w zakresie bezpieczeństwa publicznego oraz ochrony przeciwpożarowej). W tych spotkaniach uczestniczył zawsze przedstawiciel UdSC (jako kierownik obozowiska). W toku tych uzgodnień UdSC informował, że w przypadku realnego zagrożenia, na potrzeby zabezpieczenia porządku publicznego będzie bezpośrednio podpisywać umowy na świadczenie usług ochrony obiektów, w których przebywać mają cudzoziemcy (tak jak to jest w chwili obecnej w ośrodkach UdSC). (akta kontroli str. 51-82 i 151-279)

1.8. Do kontaktów z Szefem UdSC w procesie przyjęcia cudzoziemców w obiekcie został wyznaczony Kierownik Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego, co szerzej zostało opisane w pkt 1.3. niniejszego wystąpienia pokontrolnego. (akta kontroli str. 98-124)

1.9. W sprawie przygotowane zapotrzebowanie, w szczególności na sprzęt i materiały kwaterunkowe oraz pomoc personelu w przygotowaniu obozowiska, Dyrektor Wydziału wyjaśnił, że: W czasie ćwiczenia DRAGON-21, epizod organizacji i funkcjonowania tymczasowego obozowiska dla cudzoziemców, dokonano analizy potrzeb pod kątem organizacji przez Wojewodę tymczasowego obozowiska dla cudzoziemców. W jej wyniku stwierdzono, że część wyposażenia jesteśmy w stanie zorganizować z zasobów będących na stanie wojewódzkiego magazynu obrony cywilnej województwa podlaskiego (do 500 miejsc kwaterunkowych w namiotach). Uzupełnieniem wyposażenia było by pozyskanie sprzętu z rezerw strategicznych. W toku analizy sytuacji epidemiologicznej oraz zaangażowania poszczególnych służb w zwalczanie i przeciwdziałanie COVID-19, zdecydowano, żeby całość sprzętu kwatermistrzowskiego oraz zasoby ludzkie do przygotowania terenu pod obozowisko (w ramach ćwiczenia DRAGON-21), zostało wykonane siłami i środkami SZ RP (wniosek Wojewody z 25.maja 2021 r. do MON). W toku przygotowania obozowiska część zadań została zlecona gminie Suraz, na terenie której było organizowane obozowisko (ustawienie toalet, umywalk, pomoc przy przygotowaniu terenu poprzez równanie terenu oraz usunięcie korzeni drzew). (akta kontroli str. 51-76 i 280-293)

1.10.1. W sprawie opracowania założenia dotyczącego zabezpieczenia medycznego Dyrektor Wydziału wyjaśnił, że: Cudzoziemcom ubiegającym się w Polsce o ochronę międzynarodową, przysługuje opieka medyczna zapewniana przez prywatną firmę Petra Medica Sp. z o.o. Firma ta realizuje:

- [1] Podstawową opiekę zdrowotną – czyli badania i konsultacje z lekarzem/lekarzką pierwszego kontaktu, pediatrą.
- [2] Specjalistyczną opiekę zdrowotną – czyli badania i konsultacje z lekarzami/lekarzkami specjalizacji innych niż ogólna m.in. opiekę stomatologiczną, ortopedyczną, psychiatryczną.
- [3] Wsparcie psychologiczne – konsultacje z psychologiem/psycholożką.
- [4] Hospitalizację i rehabilitację, realizowane na podstawie wydanego lub zatwierdzonego przez Petra Medica skierowania.

Osoby ubiegające się o ochronę nie mogą korzystać z ubezpieczenia zdrowotnego w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia. W razie nagłego zagrożenia życia i zdrowia, mogą jednak wezwać pogotowie ratunkowe, dzwoniąc na numer alarmowy 112 lub 999. Za procedury dotyczące zabezpieczenia medycznego odpowiadają MSWiA, Szef UdSC, Wydział, Pełnomocnik ds. współpracy z samorządami, a działania podejmowane są na podstawie wytycznych i wskazówek udzielanych przez UdSC. Wydział Polityki Społecznej PUW utrzymuje stały kontakt z podmiotami leczniczymi, do których kierowani są przez Straż Graniczną imigranci potrzebujący opieki medycznej. Raz w tygodniu zbierane są dane dot. hospitalizacji cudzoziemców oraz zaopatrzenia medycznego w oparciu o SOR/izbę przyjęć danego podmiotu leczniczego zarówno dzieci (osób do 18 roku życia), jak również osób powyżej 18 roku życia.

W dalszej części wyjaśnienia Dyrektor Wydziału podał: Ministerstwo Zdrowia w listopadzie 2021 roku powołało interdyscyplinarny zespół roboczy złożony z przedstawicieli Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Obrony Narodowej, MSWiA, Lotniczego Pogotowia Ratunkowego oraz urzędów wojewódzkich: Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku, Lubelski Urząd Wojewódzki w Lublinie, Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie, Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie, Łódzki Urząd Wojewódzki w Łodzi, Świętokrzyski Urząd

Wojewódzki w Kielcach), w celu opracowania rozwiązań na wypadek wystąpienia zdarzenia z dużą liczbą poszkodowanych, będących w stanie bezpośredniego zagrożenia zdrowotnego. Efektem pracy zespołu jest stworzony przez Ministerstwo Zdrowia w dniu 21 grudnia 2021 roku projekt dokumentu pt. „Plan organizacji zabezpieczenia medycznego na wypadek zdarzenia z dużą liczbą poszkodowanych w strefie przygranicznej z Białorusią”. PUW wniósł uwagi do dokumentu, które będą rozpatrywane przez Ministerstwo Zdrowia. W tym projekcie znalazł się zapis o następującej treści: Biorąc pod uwagę lokalizację potencjalnego zdarzenia, w obrębie którego zasób potencjału w zakresie wysokospecjalistycznych szpitali jest niewielki, wskazanym jest wyodrębnienie i dookreślenie organizacji realizacji transportu dużej liczby poszkodowanych w stanie bezpośredniego zagrożenia zdrowotnego, przy wykorzystaniu ZRM i transportu sanitarnego (z ew. wykorzystaniem również wojskowych karettek czteronozowych) oraz potencjału załóg i statków powietrznych będących w strukturze w szczególności Lotniczego Pogotowia Ratunkowego, ew. Ministra Obrony Narodowej oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. (akta kontroli str.51-82)

W sprawie finansowania publicznych podmiotów medycznych w Hajnówce i Sokółce w zakresie obejmującym udzielania pomocy cudzoziemcom Dyrektor Wydziału stwierdził, że: Kwestie finansowania publicznych podmiotów medycznych w zakresie obejmującym udzielanie pomocy cudzoziemcom były poruszane przez Starostów Sokólskiego i Hajnowskiego podczas wideokonferencji organizowanych przez Wojewodę Podlaskiego. Omawiana tematyka była poruszona również na spotkaniu Wojewody Podlaskiego z przedstawicielami POSG, WSSE oraz wydziałów PUW, zorganizowanego w dniu 29 września 2021 r. Podczas przedmiotowego zebrania, Zastępca Komendanta POSG wskazał, iż Straż Graniczna nie posiada własnej służby medycznej i korzysta z systemu powszechnej opieki zdrowotnej. Poinformowano przy tym, iż w przedmiotowym zakresie zostały już zawarte z placówkami medycznymi, stosowne porozumienia. Temat został także poruszony na posiedzeniu WZZK w dniu 06 października 2022 r. Komendant Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej poinformował, iż SG pokrywa koszty związane z leczeniem i hospitalizacją nielegalnych migrantów, które obejmują nie tylko podstawową diagnostykę, ale też inne potrzebne świadczenia medyczne. Wskazano przy tym na konieczność sygnalizowania wszelkich problemów bezpośrednio funkcjonariuszom SG. Ponadto pismem z dnia 03 listopada 2021 r., znak SP ZOZ VII 101/209/21, Dyrektor SP ZOZ w Hajnówce wskazał, że w piśmie adresowanym do przedmiotowej placówki medycznej, Komendant POSG doprecyzował, iż koszty pobytu cudzoziemców w placówkach szpitalnych będą pokrywane przez SG, jedynie w przypadku wezwania zespołów ratownictwa medycznego dowożących cudzoziemców przez funkcjonariuszy SG bądź też ich bezpośredniego przetransportowania do Szpitala przez tychże funkcjonariuszy. W odpowiedzi na powyższe, Dyrektor Wydziału Polityki Społecznej, pismem z dnia 18 listopada 2021 r., znak PS-III.960.302.2021.MB, przytoczyła zapisy ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, w zakresie regulującym omawianą kwestię. Zwrócono się przy tym z prośbą do Dyrekcji Szpitala, o każdorazowe informowanie POSG o przywiezionych cudzoziemcach, wymagających zabezpieczenia w SP ZOZ w Hajnówce.

(akta kontroli str. 678-704)

1.10.2. Wojewoda prowadzi wykaz instytucji zapewniających wsparcie psychologiczne osobom tego wymagającym¹⁸. Na potrzeby wsparcia udzielanej pomocy psychologicznej Wojewoda powołał Zespół psychologów w PUW¹⁹. Do zadań Zespołu należy m. in.:

- [1] Monitorowanie i analiza sytuacji związanych z wystąpieniem zdarzeń masowych: klęski żywiołowej, katastrofy, sytuacji kryzysowej o zasięgu wojewódzkim.
- [2] Przedstawianie propozycji, sposobów i zakresu udzielania natychmiastowej pomocy psychologicznej podczas zdarzeń masowych osobom poszkodowanym i ich rodzinom.
- [3] Pozyskiwanie informacji o poszkodowanych i rodzinie od Wojewódzkiego Koordynatora Ratownictwa Medycznego oraz z Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego.

¹⁸ Zbiorcza informacja dostępna jest na stronie internetowej Urzędu.

¹⁹ Zarządzenie Nr 110/2017 Wojewody Podlaskiego z dnia 28 września 2017 r. w sprawie powołania Zespołu Psychologów w PUW.

- [4] Udzielanie natychmiastowej pomocy psychologicznej ofiarom i rodzinom ofiar zdarzeń masowych, gdy w powiecie wyczerpano wszystkie możliwości personalne.

Szczegółowe zadania oraz tryb postępowania Zespołu określa, zawarta w WPZK procedura pomocy psychologicznej w zdarzeniach masowych i katastrofach. Uczestnictwo w spotkaniach, szkoleniach, ćwiczeniach, konferencjach organizowanych przez Urząd jest dla członków Zespołu bezpłatne. Dojazd członków Zespołu na miejsce zdarzenia organizowany jest w oparciu o dostępne pojazdy służb, inspekcji i straży podległych Wojewodzie. Członkom Zespołu Urząd zorganizował szkolenia i konferencje: od 29 do 30 października 2018 roku *Interwencyjna pomoc psychologiczna podczas zdarzeń masowych i katastrof*, 23 września 2019 r. *Pomoc psychologiczna ofiarom katastrof i zdarzeń masowych*. W wyjaśnieniu Dyrektor Wydziału stwierdził: *Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej²⁰ formą pomocy jest interwencja kryzysowa, w ramach której udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej. Podstawową jednostką organizacyjną właściwą do udzielania wsparcia psychologicznego ofiarom sytuacji kryzysowych jest działające w powiecie PCPR (lub MOPR w mieście na prawach powiatu) z wykorzystaniem potencjału funkcjonującego ośrodka interwencji kryzysowej (OIK). W strukturach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz Miejskiego Centrum Pomocy Rodzinie znajdują się Działy Interwencji Kryzysowej, które podlegają pod Starostwo/Urząd Miasta. W związku z tym, iż PCPR/MOPR podlega pod Starostwo/Urząd Miasta – zadanie zorganizowania systemu udzielenia pomocy psychologicznej podczas zdarzeń, należy do Starostwa/Urzędu Miasta. Działania wobec ofiar sytuacji kryzysowych nie kończą się z chwilą interwencji kryzysowej lecz kontynuowane są w ramach długofalowej pomocy psychologicznej. Pomoc sprawowana jest przez personel służby zdrowia oraz wykwalifikowany personel PCPR/MOPR.*

Natomiast cudzoziemcom ubiegającym się w Polsce o ochronę międzynarodową, przysługuje opieka medyczna, która zapewniana jest przez prywatną firmę Petra Medica Sp. z o.o. Firma ta realizuje m.in. wsparcie psychologiczne – konsultacje z psychologiem/psycholożką,

(akta kontroli str. 51-76 i 294-313)

1.11. Na posiedzeniu WZZK 6 października 2021 r. Podlaska Kurator Oświaty poinformowała, że w ośrodkach, w których przebywają dzieci cudzoziemców, zorganizowane zostały zajęcia dydaktyczne. Nauczaniem objętych jest ok. 70 uczniów, podzielonych na trzy działy wiekowe. Każdy dział obejmuje 2 godz. nauczania języka polskiego. Jako główne dotyczące nauczania dzieci cudzoziemców wskazano bariery językowe oraz niechęć pedagogów do prowadzenia zajęć dydaktycznych. Jak zapewniła Pani Kurator: *od 1.01.2019 r. do 17.12.2021 r. dzieci i młodzież niebędące obywatelami polskimi były i są obecnie objęte systemem oświaty w szkołach zlokalizowanych na terenie województwa podlaskiego*. Kurator poinformowała również członków WZZK, że:

[1] 13 dyrektorów szkół organizowało dodatkową, bezpłatną naukę języka polskiego w formie dodatkowych zajęć lekcyjnych, prowadzone indywidualnie lub w grupach w wymiarze pozwalającym na opanowanie języka polskiego w stopniu umożliwiającym udział w obowiązkowych zajęciach edukacyjnych. Ośmiu dyrektorów szkół w uzasadnionych przypadkach, w tym stwierdzenia konieczności uzupełnienia różnic programowych, organizowało dodatkowe zajęcia wyrównawcze z różnych przedmiotów, np. języka polskiego, języka angielskiego, matematyki, historii, edukacji wczesnoszkolnej, prowadzone również w formie nauczania indywidualnego. Jeden dyrektor zatrudnił w charakterze pomocy nauczyciela osoby władającej językiem kraju pochodzenia uczniów do udzielania pomocy dzieciom i młodzieży szkolnej.

[2] W ramach realizacji zadań szkoły, w tym z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, udzielano na bieżąco wsparcia psychologicznego oraz realizowano dodatkowe zajęcia, np.: logopedyczne, integracyjne, wspierające uczniów z trudnościami adaptacyjnymi, trening ortograficzny, zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne. Szkoły wspierały czytelnictwo uczniów niebędących obywatelami polskimi, organizowano wyjścia do Książnicy Podlaskiej, uzupełniano własny księgozbiór biblioteczny dostosowany do potrzeb cudzoziemców.

²⁰ Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, ze zm.

- [3] Zajęcia rekreacyjno-sportowe zostały zorganizowane dla wszystkim uczniów danej szkoły. Dbano o włączanie dzieci i młodzież cudzoziemską we wszystkie działania, w tym rekreację i sport, jak:
- zajęcia i rozgrywki sportowe klas organizowane w ramach Szkolnych Klubów Sportowych (projekt Ministerstwa Sportu i Turystyki),
 - zajęcia sportowe, rekreacyjne i relaksacyjne realizowane w ramach projektów szkolnych, np. „Sport daje moc”,
 - zajęcia na siłowni szkolnej, zajęcia sportowe, np. siatkówki, koszykówki, piłki nożnej, rugby,
 - zajęcia taneczno-ruchowe „Zumba & Pilates”,
 - Dzień Sportu, wyjścia klas I–III z okazji Dnia Dziecka.
- [4] W szkołach realizowane są projekty ukierunkowane na dzieci i młodzież cudzoziemską, np. SP nr 26 – „kluczem do sukcesu” finansowany przez Europejski Fundusz, „Siła społeczności tkwi w różnorodności – wsparcie liderów lokalnych”. Uczniowie angażują się w Wolontariat dla cudzoziemców „Starszy brat – starsza siostra”. Działania szkolne wspierały rady rodziców.
- [5] W zakresie kontroli realizacji obowiązku szkolnego dyrektorzy szkół współpracowali z UdSC oraz z Ośrodkiem dla Cudzoziemców.
- [6] Szkoły, we współpracy z organizacjami pozarządowymi, np.: Fundacją Dialog, Fundacją Obywatelską Perspektywa, Stowarzyszeniem VOX Humana, Fundacją MultiOcalenie, realizowały działania i przedsięwzięcia na rzecz cudzoziemców, w szczególności:
- zatrudniono asystentów wielokulturowych koordynujących i wspierających współpracę szkoły z uczniami oraz rodzinami obcokrajowców,
 - świadczona jest pomoc dla dzieci i ich rodzin, materialna, prawna czy pomoc w nauce,
 - odbywały się warsztaty o kulturze, tradycjach i zwyczajach kraju pochodzenia prowadzone przez obcokrajowców,
 - realizowano projekty edukacyjne (np. „Mieszkam w Polsce”), warsztaty okolicznościowe zgodne z kalendarzem szkolnym,
 - udzielano pomocy i wsparcie pedagogicznego dla dzieci cudzoziemskich.

Z danych zebranych przez Kuratora Oświaty wynika, że na terenie województwa podlaskiego działają ośrodki dla cudzoziemców, w których prowadzone są oddziały przygotowawcze: Strzeżony Ośrodek dla Cudzoziemców w Białymstoku, Strzeżony Ośrodek dla Cudzoziemców w Białymstoku obiekt w Czerwonym Borze oraz otwarty Ośrodek dla Cudzoziemców w Czerwonym Borze. W ośrodkach przebywają dzieci cudzoziemców obywateli różnych państw, głównie Iraku, oraz mniej liczni: Syrii, Turcji, Afganistanu, Kongo, Somalii. Liczba dzieci i młodzieży, dla których zorganizowano oddziały przygotowawcze w celu realizacji obowiązku szkolnego (nauki), jest zmienna. Dyrektorzy szkół prowadzących te oddziały poinformowali Kuratora o organizacji nauki oraz problemach organizacyjnych dotyczących tworzonych oddziałów w ośrodkach. Wskazali na znikomą znajomość języka polskiego dzieci i młodzieży cudzoziemskiej. Część uczniów posługuje się językiem angielskim, nieliczni językiem rosyjskim. W związku z tym prowadzone są w każdym oddziale zajęcia w wymiarze 2 godzin tygodniowo dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego. Z powodu braku możliwości weryfikacji systemu edukacji w krajach pochodzenia uczniów do klasyfikowania uczniów do odpowiednich oddziałów dyrektorzy kierują się często kryterium wiekowym. Zajęcia odbywają się zgodnie z planami, od 10,00 do 15.30 lub 16.20, z przerwami na posiłki. Zajęcia w oddziałach prowadzone są głównie blokowo z bardzo dużym nasileniem na umiejętności komunikowania się, pisanie i czytanie w języku polskim. Bloki tematyczne: polonistyczno-społeczny, matematyczno-techniczny, przyrodniczy oraz artystyczny. Dyrektorzy w organizacji kształcenia, w tym prowadzenia zajęć rekreacyjno-sportowych w oddziałach, współpracują z pracownikami straży granicznej.

Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 6 w Białymstoku, organizującej od dwóch miesięcy oddziały przygotowawcze w Białymstoku, nawiązała współpracę z Fundacją Dialog, która przekazała laptopy, przybory szkolne i zabawki dla najmłodszych. Włączyła również do działań na rzecz cudzoziemców zarówno materialnych, jak i prospołecznych, samorząd szkolny. Natomiast

uczniowie szkoły z otwartego Ośrodka dla Cudzoziemców w Czerwonym Borze realizują programy nauczania dla danej klasy, realizują po dwie godziny tygodniowo w oddziałach dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego. Korzystają z dodatkowych realizowanych godzin wspomagających, wyrównawczych prowadzonych w szkole, zgodnie z projektem pracy szkoły na dany rok szkolny. (akta kontroli str. 5182 i 314-325)

1.12. W zarządzeniu Wojewody Podlaskiego z 8 grudnia 2019 r.²¹ zostały określone szczegółowe wytyczne dotyczące współpracy z organizacjami pozarządowymi. Zgodnie z § 8 zarządzenia obszar współpracy pomiędzy Wojewodą a organizacjami pozarządowymi obejmuje zadania z zakresu: ochrony i promocji zdrowia, zarządzania kryzysowego, ratownictwa i ochrony ludności, promocji i organizacji wolontariatu. Zarządzenie określa również formy współpracy między innymi:

- [1] Możliwość wsparcia informacyjnego, technicznego, szkoleniowego organizacji, o ile zadania statutowe są zgodne z zadaniami Wojewody i administracji zespolonej.
- [2] Tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, złożonych z przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz przedstawicieli właściwych organów administracji publicznej.

Pismem z 8 października 2020 r. Urząd wystąpił do przedstawicieli organizacji pozarządowych o przekazanie informacji w zakresie możliwości wykorzystania sił i środków znajdujących się w ich dyspozycji. Z wyjaśnienia Dyrektora Wydziału wynika, że możliwość współpracy zadeklarowało 25 organizacji pozarządowych. (akta kontroli str. 51-76 i 326-350)

1.13. W ocenie Dyrektora Wydziału: *SPO-10 przyjęta w WPZK 2020, stanowi rozwinięcie oraz doprecyzowanie SPO-9 Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego. Dotychczas nie było potrzeby przygotowywania innych dodatkowych zadań.* W okresie objętym kontrolą Wojewoda, działając na podstawie art. 186 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej²², zebrał informacje o dzieciach imigrantów przebywających w placówkach z terenu województwa podlaskiego. Wg stanu na dzień kontroli przebywało w nich czworo objętych pieczą zastępczą dzieci imigrantów.

(akta kontroli str. 51-76)

1.14. W okresie objętym kontrolą Wydział uczestniczył w ćwiczeniu DRAGON-21 zorganizowanym przez Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych, w ramach którego zorganizowano epizod „Organizacja i funkcjonowanie tymczasowego obozowiska dla cudzoziemców w województwie podlaskim”. Część praktyczna (LIVEX) obyla się od 31 maja do 10 czerwca 2021 r. Przygotowanie ćwiczenia oraz część zadań, zgodnie z SPO-10, odbyła się w okresie marzec – kwiecień 2021 roku. W ramach ćwiczeń były realizowane następujące zadania:

- [1] Wskazanie terenu obozowiska po uzgodnieniu z j.s.t. i służbami.
- [2] Wystąpienie z wnioskiem do Ministra Obrony Narodowej lub Ministra Spraw Wewnętrznych (właściwego kierownika urzędu centralnego kierującego formacją podległą MSW) o pomoc sprzętową i osobową w organizacji obozowiska. Realizację zapotrzebowania koordynował przedstawiciel Szefa UdSC.
- [3] Ocena terenu oraz budynków w zakresie bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego oraz budowlanego.
- [4] Wynajęcie terenu – podpisanie umowy.
- [5] Przekazanie wniosku Wojewody do MON (przez WSzW).
- [6] Po decyzji pozytywnej MON, zaplanowanie i przygotowanie się do udzielenia Wojewodzie wsparcia sprzętowego, transportowego i osobowego – zgodnie ze złożonym wnioskiem Wojewody, stosownie do możliwości Sił Zbrojnych RP.

²¹ Zarządzenie Nr 175/2019 Wojewody Podlaskiego z dnia 8 grudnia 2019 r. w sprawie przyjęcia Programu współpracy Wojewody Podlaskiego z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na lata 2020–2022.

²² Dz. U. z 2020 r. poz. 821, ze zm. Ustawa zwana dalej „ustawą o pieczy zastępczej”.

- [7] Budowa i zorganizowanie obozowiska, w tym między innymi: przygotowanie terenu, ustawienie namiotów mieszkalnych, ustawienie namiotów socjalnych, ustawienie dodatkowych punktów sanitarnych, poprawnie ogrodzenia zewnętrznego i budowa ogrodzenia wewnętrznego, budowa punktów ochrony i bramy.
- [8] Zorganizowanie zabezpieczenia medycznego (namiot medyczny, ratownicy medyczni, lekarze i pielęgniarki, wyposażenie medyczne).
- [9] Przeprowadzenie czynności kontrolno-rozpoznawczych w zakresie bezpieczeństwa pożarowego obozowiska. Zapewnienie bezpieczeństwa pożarowego w miejscach pobytu cudzoziemców.
- [10] Określenie czy obozowisko ma być zamknięte czy otwarte.
- [11] Przyjęcie uchodźców do obozowiska (Kontrola bezpieczeństwa na wejściu do obozowiska. Filtr epidemiologiczny. Kontrola tożsamości cudzoziemców. Zabezpieczenie w środki higieniczne i środki ochrony indywidualnej).
- [12] Zorganizowanie całonocnego żywienia.
- [13] Zaplanowanie i organizacja zajęć dla uchodźców.
- [14] Zaplanowanie zajęć dla dzieci w szkołach.
- [15] Zaplanowanie wsparcia psychologicznego.
- [16] Zapewnienie porządku publicznego wewnątrz i na zewnątrz.

W sprawozdaniu z realizacji epizodu został sformułowany wniosek ogólny, w którym stwierdzono, że: *Procedura SPO-9 KPZK oraz SPO-10 WPZK jest rozpisana dobrze, jednak wymaga doprecyzowania w zakresie zadań Straży Granicznej (kontrola tożsamości i wsparcie UdSC) oraz zabezpieczenia medycznego (podział na obsadę filtru epidemiologicznego – wskazany szpital oraz zespołu udzielania pomocy przedmedycznej – PSP lub OSP lub NGO). W wyjaśnieniu Dyrektor Wydziału podał: Sprawozdanie z DRAGON-21 było wyłącznie wewnętrzną oceną dokonaną przez kierownika Oddziału VII Wydziału, samego epizodu obozowiska dla cudzoziemców. Ogólna ocena procedury SPO nr 9 KPZK i SPO nr 10 WPZK jest pozytywna. Wnioski miały charakter bardziej porządkowy oraz zwrócenia uwagi na pewne elementy podczas faktycznego organizowania obozowiska w rzeczywistej sytuacji kryzysowej. Między innymi, ta informacja miała być przekazana podczas konferencji podsumowującej ćwiczenie DRAGON-21, organizowanej przez Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych. Urząd nie otrzymał jednak zaproszenia na konferencję podsumowującą, w związku z czym nie było możliwości publicznego zaprezentowania stanowiska. W dalszej części wyjaśnienia Dyrektor Wydziału podkreślił, że: Mając na względzie doświadczenia oraz przeprowadzone ćwiczenia w obszarze zarządzania kryzysowego, można stwierdzić, że przygotowane procedury, kompetencyjny podział zadań oraz rozwiązania organizacyjno-prawne dają możliwość właściwego podejmowania działań w przypadku masowego napływu cudzoziemców na terytorium RP, w tym województwa podlaskiego.* (akta kontroli str. 51-82 i 351-419)

1.15. W budżecie Wojewody w latach 2019–2021 nie zostały zaplanowane środki na realizację zadań związanych z masowym napływem cudzoziemców. W 2021 roku, w związku z uchwałą Nr 118/2021 Rady Ministrów z dnia 9 września 2021 r. w sprawie przyznania niektórym dysponentom części budżetowej, z ogólnej rezerwy budżetowej, środków finansowych, z przeznaczeniem na realizację rządowego programu „Pomoc dla Afganistanu”, decyzją Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z 7 października 2021 r.²³ w sprawie zmian w budżecie państwa na rok 2021 zostały o 2 060 352 zł zwiększone – z ogólnej rezerwy budżetowej (cz. 81) – wydatki budżetowe w części 851202 – województwo podlaskie w dz. 852 – Pomoc społeczna, rozdz. 85231 § 2010 z przeznaczeniem na realizację rządowego programu „Pomoc dla Afganistanu”. Na wniosek Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej PUW z 16 grudnia 2021 r.²⁴, Wojewoda 20 grudnia 2021 r. zablokował przedmiotowe wydatki z uwagi na brak na terenie województwa podlaskiego uchodźców z Afganistanu, którzy posiadają uregulowany status prawny.

(akta kontroli str. 420-426)

²³ Nr MF/FS4.4143.3.598.2021.MF.3821.

²⁴ Nr PSIV.3127.65.2021.MH.

W latach 2019–2021 na zadania związane z utrzymaniem cudzoziemców zaplanowano 1 989 tys. zł²⁵ (odpowiednio: 857 tys. zł, 687 tys. zł i 444,7 tys. zł), z czego wydatkowano 1 780 tys. zł (kolejno: 716 tys. zł, 632 tys. zł²⁶ i 430 tys. zł), z tego:

- [1] 965 tys. zł na zasiłki celowe, a także udzielenia schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którym udzielono zgody na pobyt tolerowany na terytorium RP (odpowiednio: 336 tys. zł, 317 tys. zł i 311 tys. zł).
- [2] 359 tys. zł na realizację programów integracyjnych pomocy cudzoziemcom, którzy uzyskali w RP statut uchodźcy lub ochronę uzupełniającą i wymagają wsparcia w zakresie indywidualnego programu integracji²⁷ (odpowiednio: 280 tys. zł, 78 tys. zł i 0 zł).
- [3] 165 tys. zł na utrzymanie dzieci cudzoziemców przebywających w rodzinach zastępczych²⁸ (odpowiednio: 42 tys. zł, 69 tys. zł i 53 tys. zł).
- [4] 289,9 tys. zł na utrzymanie przebywających w placówkach opiekuńczo wychowawczych dzieci cudzoziemców²⁹ (odpowiednio: 57 tys. zł, 167,5 tys. zł i 65 tys. zł).

(akta kontroli str. 427)

1.16. Wojewoda, oceniając obowiązujące unormowania prawne pod względem możliwości opanowania sytuacji związanej z masowym napływem cudzoziemców bez wprowadzania stanu wyjątkowego, podał: *Podziela opinię wskazaną przez Radę Ministrów, że wprowadzenie stanu wyjątkowego na przygranicznej części terytorium Polski wynikało z konieczności bardziej zdecydowanego i możliwie najbardziej skutecznego zareagowania na zintensyfikowane próby nielegalnego przekraczania granicy. Decyzja o wprowadzeniu stanu wyjątkowego w przygranicznym pasie części województw podlaskiego i lubelskiego była uzasadniona szczególnym zagrożeniem bezpieczeństwa obywateli oraz porządku publicznego, związanym z napiętą sytuacją migracyjną na granicy państwowej Rzeczypospolitej Polskiej z Republiką Białoruś, spowodowaną permanentnymi próbami przekraczania granicy przez zorganizowane grupy cudzoziemców, zwłaszcza pod osłoną nocy przy pomocy służb białoruskich, na całym odcinku granicy z Republiką Białoruś, wykorzystujących m.in. sprzęt do niszczenia zapory z drutu na granicy, lasery do oślepiania polskich funkcjonariuszy straży granicznej, czy też kamieni i niebezpiecznych narzędzi do fizycznego ataku*".

(akta kontroli str. 51-76 i 428-437)

1.17. Dyrektor Wydziału, ustosunkowując się do zagadnienia dotyczącego skutków i korzyści wprowadzenia stanu wyjątkowego w porównaniu do możliwości, jakie dawały dotychczasowe instrumenty prawne, umożliwiające opanowanie sytuacji kryzysowej związanej z masowym napływem cudzoziemców wyjaśnił: *Decyzja o wprowadzeniu stanu wyjątkowego została podjęta w związku ze szczególnym zagrożeniem bezpieczeństwa obywateli oraz porządku publicznego, związanym z sytuacją na granicy państwowej Rzeczypospolitej Polskiej z Republiką Białoruś. Dzięki temu można było lepiej zapewnić szczelność naszej granicy i zapobiegać agresywnym działaniom. Wprowadzenie stanu wyjątkowego przy granicy z Białorusią oznaczało, że nie mogły tam przebywać osoby, które tam nie mieszkają, co ułatwiało zarządzanie stanem kryzysowym. Zastępca komendanta POSG podczas spotkania w dniu 27.09.2021 ocenił, iż należy utrzymać obowiązujący stan wyjątkowy. Pozwoli to bowiem skupić się Straży Granicznej na prowadzonych działaniach związanych bezpośrednio z nielegalną migracją oraz ochroną wschodniej granicy RP. Zaznaczono przy tym, iż wprowadzone ograniczenia w znikomym stopniu dotycząją mieszkańców przedmiotowych terenów i nie powodują większych obciążeń*.

(akta kontroli str. 51-76 i 438-442)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Wojewoda był przygotowany pod względem organizacyjnym, kadrowym oraz prawnym do realizacji zadań dotyczących reagowania na wystąpienie sytuacji kryzysowej związanej z zagrożeniem masowego napływu cudzoziemców na terytorium województwa podlaskiego.

²⁵ Plan po zmianach.

²⁶ Zgodnie z art. 18 ust 1 pkt 8 ustawy o pomocy społecznej.

²⁷ Zgodnie z art. 20 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej.

²⁸ Zgodnie z art. 181 ust 2 i 2a ustawy o pieczy zastępczej.

²⁹ Zgodnie z art. 181 ust 2 i 2a ustawy o pieczy zastępczej.

Zadania w tym zakresie zostały określone głównie w WPZK oraz przydzielone do realizacji Wydziałowi. W Urzędzie między innymi na bieżąco prowadzono wykaz obiektów, w których możliwe byłoby zakwaterowanie cudzoziemców. Z Policją i Strażą Pożarną uzgodniono zasady współdziałania dotyczące porządku publicznego i bezpieczeństwa pożarowego. Określono zasady i nawiązano współpracę z organizacjami pozarządowymi oraz zapewniono naukę i udział w zajęciach rekreacyjno-sportowych dzieci i młodzieży imigrantów.

OBSZAR

2. Realizacja przez Wojewodę przypisanych mu zadań dotyczących działania na wypadek sytuacji kryzysowej związanej z masowym napływem cudzoziemców na terytorium RP

Opis stanu faktycznego

2.1. Wojewoda w związku z sytuacją kryzysową, która stwarzała potencjalne zagrożenie związane z masowym napływem cudzoziemców nie miał zleczanych dodatkowych zadań przez Radę Ministrów. W związku z wprowadzeniem stanu wyjątkowego na obszarze części województwa podlaskiego do zadań Wojewody należało:

- [1] Podanie aktów prawnych do publicznej wiadomości w drodze obwieszczenia.
- [2] Oznakowanie obszaru objętego stanem wyjątkowym. W ramach realizacji tych zadań Wojewoda wydał obwieszczenia w sprawie podania do publicznej wiadomości aktów prawnych wprowadzających i przedłużających stan wyjątkowy³⁰ na obszarze części województwa podlaskiego oraz części województwa lubelskiego, a także zamówił tablice informacyjne o wprowadzeniu stanu wyjątkowego, które przy pomocy podległych służb, inspekcji i straży (w szczególności jednostek PSP) rozmieszczono na terenie objętym stanem wyjątkowym. (akta kontroli str. 51-76, 443-450)

2.2. Wojewoda zapewnił współdziałanie organów administracji rządowej i samorządowej działających w województwie i kierował ich działalnością w zakresie zapobiegania zagrożeniu życia, zdrowia lub mienia oraz zagrożeniom bezpieczeństwa państwa i utrzymania porządku publicznego. W tym celu:

- [1] Przed wprowadzeniem stanu wyjątkowego, Wojewoda 1 września 2021 r. zorganizował spotkanie z przedstawicielami służb, inspekcji i straży, którego tematem były przygotowania do planowanego wprowadzania jednego ze stanów nadzwyczajnych.
- [2] Zorganizował dwie wideokonferencje z przedstawicielami j.s.t.³¹, których tematem było między innymi omówienie sytuacji w związku z wprowadzeniem stanu wyjątkowego.
- [3] Przedstawiciel Wojewody (Dyrektor Wydziału) 27 września i 17 listopada 2021 r. uczestniczył w posiedzeniach Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego w Sokółce (PZZK) dotyczących sytuacji na wschodnim odcinku granicy RP, na którym omówiono problemy i zagrożenia związane z napływem nielegalnych imigrantów z terenu Białorusi. Wskazano między innymi na konieczność:
 - zabezpieczenia żołnierzy SZ RP, skierowanych do wsparcia SG, przed pogarszającymi się warunkami atmosferycznymi³²,

³⁰ Obwieszczenie nr 19/2021 Wojewody Podlaskiego z dnia 1 października 2021 r. w sprawie podania do publicznej wiadomości rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 października 2021 r. w sprawie przedłużenia stanu wyjątkowego wprowadzonego na obszarze części województwa podlaskiego oraz części województwa lubelskiego oraz obwieszczenie nr 20/2021 Wojewody Podlaskiego z dnia 3 października 2021 r. w sprawie podania do publicznej wiadomości rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 października 2021 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie ograniczeń wolności i praw w związku z wprowadzeniem stanu wyjątkowego oraz rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 1 października 2021 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie ograniczenia prawa posiadania broni palnej, amunicji i materiałów wybuchowych oraz innych rodzajów broni.

³¹ 22 października i 9 listopada 2021 r.

³² Wskazano, że na podstawie informacji uzyskanych od mieszkańców powiatu sokolskiego ustalono, że w związku z obniżającą się temperaturą powietrza nastąpiły się, ze strony żołnierzy, prośby dotyczące udzielenia wsparcia w dostarczeniu im opału lub niezbędnego sprzętu do ciepła drzew na opał. W związku z tym zawnioskowano o zabezpieczenie żołnierzy przebywających na granicy w odpowiednie zaplecze m.in.: namioty, kozy do ogrzewania i opał.

- opracowania procedury postępowania w przypadku wplątania się dzikiej zwierzyny w zasieki w pasie granicznym³³,
- wzmocnienia środków służących do zabezpieczenia granicy³⁴,
- ujęcia Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Sokółce w planie dofinansowania na zabezpieczenia działań kryzysowych i zapewnienia bezpieczeństwa ochrony zdrowia mieszkańcom powiatu sokólskiego oraz osobom nielegalnie przekraczającym granice³⁵,
- przekazania środków finansowych na odtworzenie infrastruktury drogowej w powiecie sokólskim³⁶.
(akta kontroli str. 51-76, 443-450)

Realizując ustawę z dnia 29 września 2021 r o rekompensacie w związku z wprowadzeniem stanu wyjątkowego na obszarze części województwa podlaskiego oraz części województwa lubelskiego w 2021 r.³⁷, Wojewoda podjął następujące działania:

- [1] Nawiązano współpracę z j.s.t. z terenu stanu wyjątkowego i zobowiązano wójtów/burmistrzów do przekazania stosownych ewidencji (które są wykorzystywane w procesie podejmowania decyzji administracyjnej).
- [2] Opracowano i opublikowano karty usług. Zawarto w nich informacje w zakresie między innymi wykazu podmiotów, które mogą ubiegać się o rekompensatę lub odszkodowanie, informacje o terminach złożenia stosownych dokumentów oraz załatwienia sprawy przez organ, jak również wskazówki, jakie dokumenty należy przygotować, aby ubiegać się o odszkodowanie lub rekompensatę, a także wzory wniosków i załączników niezbędnych do załatwienia sprawy.
- [3] Zwrócono się do j.s.t. objętych stanem wyjątkowym, a następnie czasowym zakazem przebywania z prośbą o rozpowszechnienie przedmiotowych informacji oraz udostępnienie wszystkim zainteresowanym podmiotom wymienionych dokumentów.
- [4] Z Dyrektorem Izby Administracji Skarbowej w Białymstoku 6 października 2021 r. podpisano porozumienie, na mocy którego każdorazowo zleca się Izbie przeprowadzenie kontroli obligatoryjnych, o których mowa w art. 3 ust. 5 ustawy o rekompensacie, gdy kwota rekompensaty przekracza kwotę 65 000 zł. Ponadto zlecane jest przeprowadzanie u wnioskodawców kontroli fakultatywnych, celem weryfikacji wskazanych przychodów.
(akta kontroli str. 51-76, 451-466)

2.3. Wojewoda posiadał „Plan operacyjnego funkcjonowania województwa podlaskiego w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny”, który 16 czerwca 2020 r. został zatwierdzony przez Prezesa Rady Ministrów³⁸. Zgodnie z metodologią opracowywania planów, po zatwierdzeniu planu wojewódzkiego zostały rozesłane wyciągi do j.s.t. oraz administracji zespolonej, która przystąpiła do opracowywania własnych planów

³³ W ocenie PZZK w Sokółce: funkcjonujące w pasie granicznym zasieki z drutu kolczastego stanowią istotne zagrożenia dla przemieszczającej się dzikiej zwierzyny. W przypadku zaplątania się zwierząt w zasieki zachodzi konieczność uruchomienia służb, które muszą podjąć działania zmierzające do jej uwolnienia. Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że brak odpowiednich procedur oraz sprzętu uniemożliwia podjęcie natychmiastowych działań, gdyż uwięziona w zasiekach zwierzyna stwarza zagrożenia interweniującym funkcjonariuszom. Zarząd Powiatu Sokólskiego celem zabezpieczenia zdrowia i życia funkcjonariuszy biorących udział w uwalnianiu zwierząt, zakupił Strzelbę Palmera – pneumatyczną, którą przekazał Powiatowemu Inspektorowi Weterynaryjnemu w Sokółce. Uważamy że środki farmakologiczne, służące do usypiania zwierząt, powinny zostać zakupione przez służby weterynaryjne.

³⁴ W ocenie Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego w Sokółce: zasadnym jest wzniesienie czterometrowego muru na granicy państwa z Białorusią, który w istotny sposób przyczyniłby się do wzmocnienia bezpieczeństwa państwa, a tym samym mieszkańców powiatu sokólskiego. Wzniesiony mur na granicy państwa przyczyniłby się także do wyeliminowania strat związanych z przypadkami wplątania się dzikiej zwierzyny w zasieki w pasie granicznym. Z relacji mieszkańców wynika, że są to bardzo liczne przypadki, które nie są zgłaszane przez służby.

³⁵ Wskazano że: w obecnej sytuacji wzmożonego ruchu drogowego na drogach krajowych, wzrostu liczby imigrantów nielegalnie przekraczających granicę i wprowadzonego stanu wyjątkowego przy granicy polsko-białoruskiej oraz braku personelu medycznego, sokólski szpital musi działać w stanie podwyższonej gotowości. Zaisntniała sytuacja wpływa bardzo niekorzystnie na i tak trudną sytuację ekonomiczno-finansową zakładu, który w ostatnich latach osiąga ujemne wyniki finansowe. Należy podkreślić, że wszyscy emigranci którzy nielegalnie przekraczają granicę i wymagają hospitalizacji, trafiają na SOR w SP ZOZ w Sokółce.

³⁶ Wskazano, że: na drogach powiatu sokólskiego, odbywa się wzmożony ruch ciężkiego sprzętu wojskowego, powodującego uszkodzenia infrastruktury drogowej dróg powiatowych i gminnych. Z informacji przekazanych od mieszkańców powiatu wynika, że pojazdy wojskowe niszczą chodniki i infrastrukturę drogową, a na drogach leśnych i polnych powstają głębokie koleiny utrudniające dokonywanie okresowych prac na polach i w lasach, jak również żołnierzom patrolującym granicę. Jak wynika z relacji mieszkańców, niejednokrotnie się oni proszeni przez służby graniczne, wojsko o pomoc w wyciąganiu samochodu, który ugrzązł w głębokich koleinach.

³⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 1803, ze zm.

³⁸ Pismo nr. MON DS/PO/Pf.248/2020.

i dokumentów. W ramach dokumentacji w zakresie obronności państwa, podmioty mają za zadanie przygotować procedury do zadanych przez organ wyższej instancji zadań operacyjnych. W wyniku analizy Planu oraz tabeli zadań operacyjnych, w tabeli wojewódzkiej znajduje się sześć zadań operacyjnych powiązanych z granicą państwową oraz pośrednio lub bezpośrednio dotyczące masowego napływu cudzoziemców³⁹. Dyrektor Wydziału podał, że: *W ramach swoich kompetencji Wojewoda Podlaski, mając na uwadze możliwość podwyższenia gotowości obronnej państwa, zdecydował by we wszystkich podmiotach sprawdzono dokumentację i instrukcje związane z uruchomieniem i funkcjonowaniem systemu stałych dyżurów. Nie było potrzeby przeprowadzenia treningów w II połowie roku 2021, ponieważ system stałych dyżurów w województwie podlaskim został sprawdzony w czasie trwania ćwiczenia DRAGON-21 oraz PODLASIE-21 w czerwcu br. Do czasu wprowadzenia stałego dyżuru na terenie województwa, zadania gromadzenia, przechowywania, analizowania i przekazywania informacji oraz poleceń Wojewody związanych z masowym napływem cudzoziemców, realizowane jest za pośrednictwem centrów zarządzania kryzysowego i służb dyżurnych.* (akta kontroli str. 51-76)

2.4. Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego⁴⁰, w związku z zagrożeniem masowego napływu cudzoziemców na teren województwa podlaskiego, prowadziło ciągły monitoring sytuacji na granicy RP, pozostając w stałym kontakcie ze Strażą Graniczną, Policją, Siłami Zbrojnymi, Strażą Pożarną oraz zarządzaniem kryzysowym jednostek samorządowych. Współdziałanie służb i jednostek samorządu terytorialnego w ramach zarządzania kryzysowego zarówno w zakresie informowania, jak i reagowania było realizowane za pośrednictwem Systemu Wczesnego Ostrzegania (SWO)⁴¹. Wojewoda pismem z 12 listopada 2021 r.⁴² zobowiązał starostów⁴³, burmistrzów i wójtów⁴⁴ z terenów przygranicznych województwa podlaskiego, na których obowiązywał stan wyjątkowy do zbierania i bieżącego przekazywania do Wojewody, za pośrednictwem WCZK, informacji w zakresie zgłaszanych potrzeb i wniosków o udzielenie wsparcia oraz o wsparciu udzielonym SZ RP. Gminy opracowane informacje (zgodnie z przekazanym im wzorem) zobowiązane zostały do przesyłania do Powiatowych Centrów Zarządzania Kryzysowego⁴⁵, a te do przekazywania codziennie WCZK zbiorczej informacji powiatu. Raportowanie sytuacyjne rozpoczęło od 16 listopada 2021 r. (akta kontroli str. 51-76, 467-483)

W ramach bieżącego monitorowania bezpieczeństwa województwa WCZK przygotowywało codzienny meldunek o sytuacji, który następnie był przekazywany Wojewodzie. Przygotowywano go na podstawie bieżących informacji pozyskiwanych z systemów teleinformatycznych. Ponadto, w związku z zagrożeniem masowego napływu cudzoziemców na terytorium województwa podlaskiego, do 26 grudnia 2021 r. otrzymano raporty/informacje od służb (122 raporty z Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej o codziennej sytuacji na granicy wraz z sytuacją migracyjną; osiem raportów z Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego o zaangażowaniu SZ RP w ochronę granicy, dziewięć raportów z 1. Podlaskiej Brygady Obrony Terytorialnej zawierających wyniki realizowanych zadań patrolowych; 18 raportów/informacji Wojewódzkiej Stacji Koordynacji Ratownictwa o siłach i środkach zaangażowanych w działania w związku z ogłoszonym stanem wyjątkowym; 12 raportów/informacji Komendy Wojewódzkiej Policji o działaniach realizowanych przez Policję w związku z wprowadzeniem stanu wyjątkowego, zawierających informacje: o zdarzeniach w poszczególnych jednostkach z terenu objętego stanem wyjątkowym, liczbie wydarzeń nadzwyczajnych i zrealizowanych konwojach z uchodźcami, stanie zaangażowania sił, o przestrzeganiu przepisów w związku z wprowadzeniem stanu wyjątkowego, liczbie posterunków i licznie kontroli na posterunkach blokadowych w ramach działań Zapora; 136 raportów Centrum Powiadamiania Ratunkowego, zawierających: liczbę zgłoszeń i zdarzeń przekazanych do podmiotów ratowniczych, liczbę zgłoszeń obcojęzycznych oraz liczbę

³⁹ Całość dokumentacji obronnej jest niejawna.

⁴⁰ Dalej „WCZK”.

⁴¹ Ustanowione zarządzeniem NR 74/2021 Wojewody Podlaskiego z dnia 24 maja 2021 r. w sprawie Systemu Wczesnego Ostrzegania w województwie podlaskim.

⁴² Pismo nr ZK-VII.658.5.2021.SP.

⁴³ Starostowie: augustowski, białostocki, bielski, hajnowski, sejneński, siemiatycki, sokółski.

⁴⁴ Burmistrzowie i wójtowie z powiatów: augustowskiego, białostockiego, bielskiego, hajnowskiego, sejneńskiego, siemiatyckiego, sokółskiego.

⁴⁵ Dalej „PCZK”.

zgłoszeń dotyczących nielegalnej migracji w ujęciu dobowym i do 4 sierpnia 2021 r.; 130 raportów Dyspozytorni Medycznej o liczbie wyjazdów do osób nielegalnie przekraczających granicę RP i liczbie odmów wyjazdu). (akta kontroli str. 51-76, 484-562)

W okresie objętym kontrolą WCZK we własnym zakresie opracowywał raporty sytuacyjne składające się z danych statystycznych i informacji o podjętych działaniach przez służby dotyczące granicy RP, które były prezentowane i wykorzystywane przez Wojewodę Podlaskiego w czasie dyskusji na posiedzeniach WZZK. (akta kontroli str. 51-76, 563-572)

2.5. W okresie objętym kontrolą w trakcie kryzysu migracyjnego Wojewoda Podlaski zwołał pięć posiedzeń WZZK⁴⁶, podczas których szczegółowo omawiana była sytuacja na wschodnim odcinku granicy RP. W części posiedzeń uczestniczyli starostowie z terenów przyległych do granicy. Dodatkowo Wojewoda Podlaski, przeprowadził w formie wideokonferencji (2 września i 9 listopada 2021 r.) spotkania z przedstawicielami j.s.t., podczas których omówiona została aktualna sytuacja oraz problemy władz samorządowych. Problemy zasygnalizowane na posiedzeniu PZZK (szerzej opisane w pkt 2.2. niniejszego wystąpienia pokontrolnego) były przedmiotem obrad WZZK. I tak:

- [1] Odnośnie zabezpieczenia żołnierzy Komendant POSG poinformował, że: *nie występują problem z zakwaterowaniem funkcjonariuszy pełniących służbę na terenie stanu wyjątkowego.*
- [2] Podlaski Wojewódzki Lekarz Weterynarii⁴⁷ przekazał informacje, że w związku z zabezpieczeniem granicy w postaci drutu concertina, do Inspekcji Weterynaryjnej były zgłaszane przypadki zaplątania się zwierzyny w przedmiotową przeszkodę techniczną. Wskazał przy tym, że obrażenia spowodowane drutem concertina uniemożliwiają leczenie zwierząt i wymuszają jego odstrzelenie. Komendant POSG wskazał, że problematyka ta jest znana od samego początku stawiania przeszkód technicznych na wschodnim odcinku granicy RP. W ocenie Komendanta POSG istnieją już wypracowane procedury, które w sposób szybki i efektywny pozwalają na rozwiązywanie problemów z udziałem dzikich zwierząt. W sprawie incydentów z udziałem dzikich zwierząt na obszarze przygranicznym Dyrektor Wydziału stwierdził, że: *W dniu 27 września 2021 r., odbyło się posiedzenie Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego Powiatu Sokólskiego. Wojewodę Podlaskiego reprezentowali Dyrektor Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego oraz Kierownik Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego. W posiedzeniu uczestniczył również Powiatowy Lekarz Weterynarii (PLW). Podczas posiedzenia, PLW wskazał, iż w dniach poprzedzających spotkanie, odnotowano wystąpienie zdarzenia – zaplątanie się łosia w ogrodzenie typu concertina. Problem ten został zgłoszony również do Wojewódzkiej Inspekcji Weterynaryjnej. Podczas posiedzenia, poruszona została również kwestia braku tzw. broni Palmera oraz osób wyznaczonych do usypiania rannych zwierząt. W ocenie Starosty Sokólskiego, istniałaby możliwość zakupu tego typu broni ze środków własnych powiatu. Pismem z dnia 29 września 2021 r., znak WJW-Z.912.3.24.2021, Podlaski Wojewódzki Lekarz Weterynarii (PWLW), poinformował Wojewodę Podlaskiego, iż otrzymał od Powiatowych Lekarzy Weterynarii w Sokółce i Hajnówce informacje o incydentach uwięzienia dzikiej zwierzyny w zasiekach zlokalizowanych w strefie przygranicznej objętej stanem wyjątkowym. PWLW zwrócił przy tym uwagę, że mogące pojawiać się w przyszłości na terenie województwa podlaskiego podobne przypadki, wymagają wypracowania systemowych rozwiązań. Mając powyższe na względzie Wojewoda Podlaski postanowił omówić temat zdarzeń z dzikimi zwierzętami w czasie posiedzenia Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego w dniu 06 października 2021 r. w ramach informacji o sytuacji na podlaskim odcinku wschodniej granicy RP, w czasie obowiązywania stanu wyjątkowego. Podczas ww. spotkania PWLW, przekazał informację, iż w związku z zabezpieczeniem granicy w postaci drutu concertina, do Inspekcji Weterynaryjnej były zgłaszane przypadki zaplątania się zwierzyny w przeszkodę techniczną. Do dnia posiedzenia zgłoszono 5 przypadków, z czego 4 na terenie powiatu sokólskiego i 1 na terenie powiatu hajnowskiego. Wskazano przy tym, że obrażenia spowodowane od drutu concertina,*

⁴⁶ Dwa posiedzenia w trybie zwykłym (28 października i 12 listopada 2021 r.), oraz trzy doraźne (3 września, 6 października i 8 listopada 2021 r.).

⁴⁷ Na posiedzeniu 6 października 2021 r.

uniemożliwiają leczenie zwierzęcia i wymuszają jego odstrzelenie. W ogólnym ujęciu, przypadki te, mają jednakże charakter incydentalny. Zwrócono równocześnie uwagę na fakt iż, podczas ostatniego ze zgłoszonych przypadków, doszło do odstrzelenia zwierzęcia przez myśliwego z koła łowieckiego, bez konieczności współudziału powiatowego lekarza weterynarii. Wskazano przy tym, że polecenie o odstrzale zwierzęcia, może wydać co najmniej kilka podmiotów, a więc nie zawsze musi być to przedstawiciel Inspekcji Weterynaryjnej. W odpowiedzi na powyższe informacje, Komendant Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej (KPOSG) wskazał, iż omawiana problematyka jest znana od samego początku stawiania przeszkód technicznych na wschodnim odcinku granicy RP. Komendanci placówek SG pozostają w stałym kontakcie z łowcami, i wszystkie działania podejmowane są na bieżąco oraz nie wymagają udziału lekarzy weterynarii. Pan Komendant zwrócił przy tym uwagę, iż po stronie białoruskiej również znajduje się ogrodzona strefa, utrudniająca poruszanie się zwierząt w bezpośrednim sąsiedztwie granicy. W ocenie Pana Komendanta, istnieją już wypracowane procedury, które w sposób szybki i efektywny pozwalają na rozwiązywanie problemów z udziałem dzikich zwierząt. Wskazać przy tym również należy, że podczas konsultacji roboczych Wojewódzkiej Inspekcji Weterynaryjnej z Wydziałem, PWLW zaznaczył, iż w kontekście omawianych zdarzeń, nie widzi konieczności wyposażania Powiatowych Inspekcji Weterynaryjnych w tzw. broń Palmera.

- [3] Odnośnie zabezpieczenia granicy Komendant POSG wskazał, że podlaski odcinek wschodniej granicy RP cały czas jest strzeżony zarówno poprzez patrolowanie, jak też różnego rodzaju środki techniczne. Są też prowadzone prace o charakterze koncepcyjnym i legislacyjnym, zmierzające do budowy trwałego plotu granicznego, opartego o rozwiązania przyjęte na granicy grecko-tureckiej.
- [4] Komendant POSG zadeklarował, że SG pokrywa wszelkie koszty związane z leczeniem i hospitalizacją nielegalnych emigrantów, które obejmują nie tylko podstawową diagnostykę, ale też inne potrzebne świadczenia medyczne.
- [5] W zakresie udzielenia pomocy finansowej na odbudowę zniszczonej infrastruktury drogowej Wojewoda wskazał, że w ramach realizowanych programów rządowych nie ma możliwości przeznaczenia środków na ten cel.

Wszystkie posiedzenia WZZK zostały udokumentowane protokołem, zawierającym datę posiedzenia, streszczenie wystąpień osób biorących w nim udział wraz z podsumowaniem omawianych sytuacji związanych z ogłoszeniem stanu wyjątkowego na terenie części województwa podlaskiego. (akta kontroli str. 51-76, 573-613 i 678-704)

2.6. Wojewoda informował na bieżąco Radę Ministrów i MSWiA o aktualnej sytuacji, poprzez raporty dobowe i doraźne składane przez WCZK do Rządowego Centrum Bezpieczeństwa oraz raportowanie w cyklu tygodniowym o zagrożeniach dla bezpieczeństwa Państwa na potrzeby Rządowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego. Przekładane raporty zawierały między innymi: opis sytuacji związanej z nielegalnym przekraczaniem granicy RP wraz z opisem podjętych działań, przewidywanym rozwojem zdarzeń, wnioski i rekomendacje. (akta kontroli str. 51-76, 615-640)

2.7. W okresie objętym kontrolą Wojewoda nie przedstawiał Radzie Ministrów, za pośrednictwem ministra właściwego do spraw administracji publicznej, projektów dokumentów rządowych w sprawach dotyczących województwa, w związku sytuacją kryzysową spowodowaną zagrożeniem masowego napływu cudzoziemców na teren województwa podlaskiego. Wszelkie zapytania, propozycje i wnioski przesłane przez j.s.t. oraz przedsiębiorców, których obiekty znajdują się w strefie, Wojewoda przekazał w czasie wideokonferencji oraz pisemnie do MSWiA. Zostały wówczas zasygnalizowane problemy takie, jak: rekompensaty i odszkodowania, szkody łowieckie, zniszczona infrastruktura drogowa, obciążenie placówek opieki zdrowotnej. (akta kontroli str. 51-76, 641 -651)

2.8. Wojewoda nie wydawał poleceń organom administracji rządowej działającym w województwie oraz j.s.t., mających na celu opanowanie sytuacji nadzwyczajnej w związku z zagrożeniem masowego napływu cudzoziemców na teren województwa podlaskiego. (akta kontroli str. 51-76)

2.9. W związku z zagrożeniem masowego napływu cudzoziemców na teren województwa podlaskiego i koniecznością zapewnienia opieki zastępczej, Wojewoda skorzystał z uprawnień określonych w art. 186 ustawy o pieczy zastępczej, co zostało szerzej opisane w pkt 1.13. niniejszego wystąpienia pokontrolnego. (akta kontroli str. 51-76)

2.10. W okresie objętym kontrolą Wojewoda realizował uchwałę nr 120/2021 Rady Ministrów z dnia 9 września 2021 w sprawie ustanowienia rządowego programu „Pomoc dla Afganistanu”. Środki przyznane dla województwa podlaskiego na realizację Programu wynosiły 2 060 352 zł. Nie zostały one rozdysponowane z uwagi na brak na terenie województwa uchodźców z terenu Afganistanu, którzy uzyskali zgodę na pobyt ze względów humanitarnych lub zgodę na pobyt tolerowany na terytorium RP. Koszty poniesione przez Wojewodę na realizację zadań z zakresu zarządzania kryzysowego w sytuacji związanej z masowym napływem cudzoziemców na teren województwa omówiono w pkt 1.15 niniejszego wystąpienia pokontrolnego. (akta kontroli str. 51-76 i 427)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Wojewoda w związku z sytuacją kryzysową spowodowaną zagrożeniem masowego napływu cudzoziemców na teren województwa, prawidłowo i rzetelnie wypełniał obowiązki w zakresie gromadzenia i przetwarzania danych oraz oceny zagrożeń, ich monitoringu, prognoz rozwoju sytuacji oraz dostarczania i przekazywania informacji dotyczących aktualnego stanu bezpieczeństwa dla właściwych organów.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

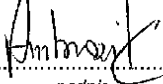
Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Białystok, 24 lutego 2022 r.

Kontroler:
Tomasz Ambrozik
doradca ekonomiczny

.....
podpis

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
Janusz Pawelczyk

.....
podpis